

صندوق های قرض الحسنه و ابزار مالی حمایتی
(تاکید بر ابزارهای مالی غیرانتفاعی: اوراق قرض الحسنه)

حسن ترکاشوند (نویسنده مسوول)^۱

دکتر رضا کیهانی حکمت^۲

چکیده

امروز جامعه ما با شرایط اقتصادی ای دست و پنجه نرم می کند که از یکسو، افراد واجد شرایط بسیاری متقاضی دریافت وام قرض الحسنه هستند و از سوی دیگر، منابع کافی برای اعطای تسهیلات قرض الحسنه به این افراد وجود ندارد. اما با توجه به آنکه بانک قرض الحسنه با هدف گسترش معارف و مبانی شرع مبین اسلام و فرهنگ قرض الحسنه و تعمیق هرچه بیشتر این سنت حسنه در جامعه، به ویژه احیای مطلوب مبانی اقتصادی اسلامی در نظام بانکی کشور، تأسیس شده است، به نظر ضروری می رسد تلاش شود این بانک بر مشکل کمبود نقدینگی خود فائق آید. در این راستا، در این مقاله تلاش می شود به روش تحلیل منطقی نشان داده می شود که سازوکاری وجود دارد که مبتنی بر انتشار اوراق قرض الحسنه بوده و از طریق آنها کمبود سپرده بانک قرض الحسنه می تواند تا حدی برطرف گردد. قابل ذکر است که این مقاله حل مسئله بانک قرض الحسنه را در دستور کار خود داشته و لذا مبتنی بر رد یا تأیید فرضیه نمی باشد. در این راستا نشان داده می شود که چگونه بانک قرض الحسنه با نقش آفرینی در یکی یا بیشتر از اجزاء و ارکان اساسی اوراق قرضه الحسنه می تواند بر مشکل نقدینگی خود فائق آمده و اسباب توسعه قرض الحسنه را فراهم آورد.

کلید واژه: قرض الحسنه، اوراق قرض الحسنه، ابزار تامین مالی اسلامی، آثار اقتصادی

۱- دانشجوی دکتری مالی (DBA) Htsoha58@yahoo.com

۲- گروه اقتصاد، واحد قروه، دانشگاه آزاد اسلامی، قروه، ایران. keyhanihekmat@iaughorveh.ac.ir

مقدمه

برای جذب سپرده‌ها و نقدینگی در اقتصاد نیاز به انیزه و ابزار برای سپرده‌گذار است. در سیستم بانقداری ربوی بهره‌ابزاری برای کنترل و جذب سپرده‌گذار است. همچنین به هنگام نیاز به سرمایه‌گذاری در اقتصاد با کاهش نرخ بهره تسهیلات انگیزه و تقاضا برای وام و سرمایه‌گذاری افزایش می‌یابد، ولی در سیستم بانقداری بدون ربا فقدان اهرم کافی برای جذب سپرده‌ها به چشم می‌خورد. در بانقداری ربوی، نرخ بهره از پیش تعیین شده، صاحبان وجه را به ویژه در جوامعی که ربا ممنوع نیست، به سوی بانک می‌کشاند. اگر بانک به پول بیشتری نیاز داشته باشد، نرخ بهره‌ی سپرده‌های بانکی را افزایش می‌دهد و هرگاه احساس کند نیاز به پول کمتری دارد، نرخ بهره سپرده‌ها را کاهش می‌دهد. در جهت اعطای تسهیلات هرگاه بخواهد تقاضای مردم را افزایش دهد، نرخ بهره وام را کاهش می‌دهد و هرگاه بخواهد تقاضا را کاهش دهد، نرخ بهره وام را افزایش می‌دهد.

در بانقداری بدون ربا، بانک دو نوع وجوه مالی دریافت می‌کند که یکی قرض الحسنه و دیگری سپرده سرمایه‌گذاری است. در مورد پس‌انداز قرض الحسنه مهم‌ترین انگیزه معنوی باشد. وجود و قوت این انگیزه در جامعه به روحیه معنوی و نوع دوستی مردم باز می‌گردد. اگر این روحیه در مردم قوی باشد، رقم پس‌انداز افزایش می‌یابد و اگر ضعیف باشد، این رقم کاهش می‌یابد. اهرم دیگر جذب پس‌انداز، جوایز بانکی است ولی این اهرم در بانقداری ربوی نیز وجود دارد. بنابراین بانقداری ربوی از یک اهرم مادی قوی در جذب پس‌انداز برخوردار است که در بانقداری بدون ربا وجود ندارد. البته اگر در جامعه در زمینه انگیزه‌های معنوی و مردم دوستی تبلیغ لازم انجام شود، به علاوه برای جبران کاهش ارزش پول در صورت وجود تورم، اقدام اساسی صورت گیرد یا جلوی کاهش ارزش پول گرفته شود تا حدود زیادی این نقص جبران می‌شود. این مقاله با برشمردن مزایا و آثار اجتماعی و اقتصادی، به دنبال معرفی اوراق قرض الحسنه به عنوان ابزار مالی مناسب جهت برانگیختن مردم و جذب سپرده‌های بیشتر آنان از یک سو و جلب توجه سیاست‌گذاران اقتصادی جهت به‌کارگیری این ابزار از سوی دیگر می‌باشد.

۱- صندوق‌های قرضه الحسنه

این صندوق‌ها از عناصر بازار پول و سرمایه‌اند که اعتبارهای مصرفی را به صورت قرض الحسنه، در اختیار متقاضیان قرار می‌دهند. شکل سازمان یافته قرض الحسنه اولین بار در سال ۱۳۴۸ در یکی از مساجد تهران و با سرمایه اولیه چهارده هزار تومان که به عنوان تبرع جمع آوری شده بود به وجود آمد و با توجه به اهداف اسلامی و معنوی آن «صندوق ذخیره جاوید» نامیده شد (سازمان اقتصاد اسلامی ایران: ۱۳۶۴).

صندوق‌های قرض الحسنه براساس طبقه‌بندی بین‌المللی رشته فعالیت‌های اقتصادی سازمان ملل متحد قرار گرفته و مؤسساتی هستند که بین قرض‌دهندگان و در گروه سایر واسطه‌گری مالی قرض‌کنندگان وجوه مالی رابطه پولی ایجاد می‌کنند. از سوی دیگر، صندوق‌های قرض الحسنه واحدهای مالی غیربانکی هستند که بدون مشارکت و دخالت دولت و با مشارکت مردم و مؤسسات خصوصی تشکیل شده و با تکنولوژی و رفتار مدیریتی متفاوت با سیستم بانکی به جمع‌آوری سپرده‌های مردم و مؤسسات و پرداخت وام ضروری و کوتاه‌مدت و با کارمزد و بهره کم به آنها اقدام می‌کنند. در سال‌های پس از پیروزی انقلاب اسلامی به دلیل تشویق مشارکت‌های مردمی و نیز به دلیل نارسایی‌های سیستم بانکی کشور برای پاسخگویی به نیازهای مالی مردم خارج از روال بوروکراتیک و با کارمزد و بهره کم از توسعه کمی و کیفی بسیار برخوردار شده است.

صندوق قرض الحسنه به جهت نیت خیرخواهانه مؤسسين و ماهيت عقد قرض الحسنه در زمره مؤسسات خيريه قلمداد شده است و مي تواند معادل مؤسسات تأمين مالي خرد در دنيا در نظر گرفته شود. اين مؤسسات از آنجايي كه تنها براساس عقد قرض الحسنه فعاليت مي كند مي تواند بسياري از چالش هاي عقد قرض الحسنه در نظام بانكي كه در بالا به آن اشاره شده است را برطرف كند.

اين مؤسسات كه برخي رسمي و برخي ديگر غيررسمي هستند از حيث تنوع طيف گسترده هاي را در برمي گيرند كه شامل صندوق هاي خانوادگي، شغلي و صنفی، محلي و منطق هاي مي باشند. با توجه به تجهيز منابع اين مؤسسات مشخص مي گردد كه از ابتدا در مكان هايي كه فعاليت هاي مالي و تجاري (بازارها) رونق داشته بوجود آمده و سپس به شكل هاي مختلفی شروع به رشد نمودند. برخي از اين صندوق ها حالت تعاوني داشته و اعضا به يكديگر كمك مي نمايند و بعضي ديگر به عنوان يك مؤسسه غيرانتفاعي عام عمل مي كنند.

۲- ادبيات و پيشينه تحقيق

در اين زمينه قابل ذكر است كه راجع به اوراق قرض الحسنه كه موضوع بحث اين مقاله است، مقاله (هادوي نيا، ۱۳۸۰)، با عنوان «اوراق قرض الحسنه»، راجع به سازوكار اجرايي است كه امر قرض الحسنه دادن و قرض الحسنه گرفتن را تسهيل مي كند. در واقع، اين مقاله راجع به ارائه ابزار مالي انتفاعي كه قرض الحسنه را در حوزه تجهيز ياري مي نمايند، سخن نمي گويد. مقاله ديگر يعني «اوراق قرض الحسنه، ابزار مالي جديد براي گسترش فرهنگ قرض الحسنه» (موسويان، ۱۳۸۹) به اين بحث مي پردازد كه اوراق قرض الحسنه مي تواند ابزار مناسبی برای تقويت نهاد قرض الحسنه و گسترش فرهنگ آن در جوامع اسلامي باشد و همچنين، اين بحث را مطرح مي كند كه با استفاده از فقه اماميه و فرهنگ ايران اسلامي مي توان براي تأمين مالي طرح هاي عام المنفعه اوراق قرض الحسنه طراحي كرد. همان طور كه ملاحظه مي شود، اين مقاله نيز بيشتر بر سازوكارهاي تسهيل كننده و بر جنبه هاي فرهنگي تكيه دارد و نه بر ابزارهاي مالي مبتني بر عقودي غير از قرض الحسنه كه مي توانند امر مهم قرض الحسنه را از حيث تأمين وجوه حمايت كنند. اما مقاله حاضر تلاش دارد تا نشان دهد به كمك ابزارهاي مالي اسلامي كه در آن ها انتفاع موضوعيت دارد هم مي توان در جهت حمايت از قرض الحسنه بهره برد. قابل ذكر است كه در ساير كشورها نيز دو نوع اوراق قرض الحسنه بدون جايزه (مانند مالزي) و با قرعه كشي و جايزه (مانند مصر و سودان) مورد استفاده قرار مي گيرند (موسويان، ۱۳۸۹) كه از جهت كارکرد شبیه همان چیزی هستند كه در دو مقاله پيش گفته مورد اشاره قرار گرفت؛ يعني بر اساس قرارداد قرض بدون بهره منتشر مي شوند و در واقع، عمل قرض دادن بدون اخذ بهره در اينجا سپرده گذاري به صورت قرض الحسنه در بانك نيست بلكه توسط اوراق قرض الحسنه صورت مي پذيرد و اين اوراق بيشتر جنبه تسهيل كنندگي دارند.

۳- ابزارهاي نوين تأمين مالي

۳-۱- اهداف استفاده از ابزارهاي نوين تأمين مالي

ابزارهاي نوين تأمين مالي عمدتاً، با سه هدف مورد بهره برداري قرار مي گيرند:
تأمين سرمايه: سازمان يا موسسه اي كه براي اجراي طرح هاي اقتصادي خود نياز به سرمايه دارد، مي تواند با انتشار اوراق بهادار متناسب با ماهيت اقتصادي طرح، اقدام به جمع آوري سرمايه مورد نياز نمايد.

تامین نقدینگی: سازمان یا موسسه های که نیاز به نقدینگی دارد، از یک موسسه واسطه که ناشر اوراق است، استفاده می کند. موسسه ناشر پس از جمع آوری وجوه، اقدام به خرید دارایی های موضوع قرارداد کرده و آنها را طی عقد فروش اقساطی یا جاره به شرط تملیک به مالک اولیه فروخته و یا اجاره می دهد.

تبدیل دارایی به اوراق بهادار: براین اساس بانک ها برخی تسهیلات اعطایی خود همچون عقود فروش اقساطی، اجاره به شرط تملیک و یا خرید دین را به شرکت واسطه واگذار می کنند. شرکت واسطه با انتشار اوراق بهادار اقدام به جمع آوری وجوه کرده و این قبیل داراییها را از بانی خریداری میکند که این امر موجب انتقال ریسک اعتباری از، مؤسسات دارنده دارایی به شرکت واسطه می شود (فرجی، شهرزاد، رفیعی، پریسا، ۱۳۸۹).

۲-۳- معرفی و طبقه بندی ابزارهای تامین مالی اسلامی

در بین انواع صکوک، تنها استفاده از صکوک اجاره، سلم و استصناع و تا اندازه ای صکوک مشارکت، مرابحه و مضاربه رایج است. این صکوک به جز عقود سلم، استصناع و مرابحه و در برخی موارد خاص، عقود مزارعه و مساقات که در آن دارندگان صکوک صاحب زمین نیستند، از لحاظ مبادله در بازار ثانویه مورد قبول موازین شریعت اند. (گلستانی، مهدی:

۱۳۸۹ ص ۴۳)

ابزارهای مالی اسلامی به سه گروه عمده تقسیم می شوند که عبارتند از:

➤ ابزارهای مالی غیر انتفاعی که براساس قراردادهای وقف و قرض الحسنه طراحی شده اند. (اوراق قرض الحسنه).

➤ ابزارهای مالی انتفاعی با نرخ های سود معین که براساس عقود مبادله ای طراحی شده اند. (اوراق مرابحه، منفعت، اجاره، استصناع).

➤ ابزارهای مالی انتفاعی با نرخه ای سود انتظاری که براساس عقود مشارکتی طراحی ، شده اند. (اوراق مشارکت، مضاربه، مزارعه و مساقات) (موسویان، سیدعباس ۱۳۸۶ : ص ۳۴۵-۳۴۶).

در مقاله حاضر از میان ابزارهای مالی اسلامی جدید، اوراق قرض الحسنه به عنوان ابزار غیر انتفاعی و اوراق مرابحه، اجاره و استصناع، به عنوان ابزارهای انتفاعی با بازدهی معین و چگونگی کاربرد آنها در سیستم بانکی بر اساس مدل عملیاتی مورد تایید کمیته فقهی سازمان بورس و اوراق بهادار تشریح می شوند (کمیته تخصصی فقهی سازمان بورس و اوراق بهادار، صورتجلسه بررسی انتشار اوراق رهنی و اوراق استصناع، ۱۳۸۶ و ۱۳۸۷).

لازم به توضیح است واژه صک (جمع آن صکوک) معرب چک در زبان پارسی است که بعدها واژه چک از زبان فارسی به زبان های فرانسه و انگلیسی انتقال یافته و هم اکنون به صورت بین المللی کاربرد دارد. بنابراین شایسته است به منظور پاسداشت این موضوع از واژه صکوک در زبان فارسی استفاده نشود. در این راستا در قوانین مربوط به بازار سرمایه واژه "اوراق" به عنوان جایگزین "صکوک" معرفی شده است که در ادامه واژه "اوراق" را به جای "صکوک" بکار می بریم.

۴- اوراق قرض الحسنه

اوراق قرض الحسنه، اوراق بهاداری است که بر اساس قرارداد قرض بدون بهره منتشر می شود و به موجب آن، ناشر اوراق به میزان ارزش اسمی آنها به دارندگان اوراق بدهکار است و باید در سررسید به آنان بپردازد. این اوراق که با مجوز بانک مرکزی چاپ و منتشر می شوند دارای مبلغ و مدت معین هستند و در صورتی که موضوع (ازدواج، مسکن و...) روی آن درج شود، در برانگیختن انگیزه جهت اختصاص وجوه مؤثرتر است.

در اوراق مزبور تعیین می شود که وجوه اختصاص یافته در مدت تعیین شده به قرض دهنده بازپرداخت می شود. بازپرداخت این وجوه از طریق ناشر میسر می شود. این اوراق، بی نام است و دارنده آن، مالک آن شمرده می شود. همچنین این اوراق قابلیت فروش قبل از سررسید را نزد مرجع فروشنده دارد.

۱-۴-۱- ارکان انتشار اوراق

- ۱- بانی (دولت، بانک یا مؤسسه خیریه) طرح عام المنفعه را شناسایی می کند و با تأسیس مؤسسه واسط (ناشر) طرح را پیش می برد.
- ۲- مؤسسه واسط (ناشر) ریز برنامه عملیاتی طرح عام المنفعه را در قالب امیدنامه تعریف می کند.
- ۳- مؤسسه رتبه بندی اعتبار، با بررسی امیدنامه، اعتبار ناشر و طرح عام المنفعه را برآورد می کند و براساس آن میزان ریسک اوراق قرض الحسنه را تعیین می کند.
- ۴- مؤسسه امین، موافقت خود مبنی بر نظارت و کنترل ناشر در بکارگیری وجوه مطابق امیدنامه طرح عام المنفعه و دفاع از حقوق دارندگان اوراق را اعلام می دارد.
- ۵ و ۶- ناشر، بعد از کسب مجوزهای لازم از بانک مرکزی و سازمان بورس و اوراق بهادار، اقدام به انتشار اوراق قرض الحسنه کرده آنها را از طریق بانک یا شرکت تأمین سرمایه به مردم (قرض دهندگان) واگذار می کند.
- ۷ و ۸- ناشر از طریق بانک یا شرکت تأمین سرمایه وجوه مردم (قرض دهندگان) را جمع آوری می کند.
- ۹- ناشر وجوه جمع آوری شده را زیر نظر مؤسسه امین در طرح عام المنفعه سرمایه گذاری می کند.
- ۱۰- ناشر درآمدهای طرح عام المنفعه را جمع آوری می کند (فرجی و واشقانی فراهانی: ۱۳۹۰).

۲-۴-۲- انواع اوراق قرض الحسنه

انواع این اوراق بهادر به ۲ دسته تقسیم می شوند:

- اوراق قرض الحسنه ای که بدون جایزه می باشد، ناشر این نوع اوراق تنها موظف است تا اصل مبلغ را به فرد سهام دار، صاحب اوراق برگرداند و افراد خریدار تنها به علت ثوابی که در آخرت به آنان تعلق می گیرد، اقدام به انجام این کار می نمایند. اگر بخواهیم نمونه ای را بیان کنیم باید به دولت کشور مالزی اشاره کنیم که طبق قوانین مصوب شده در مجلس توانسته اند تا به انتشار اوراق قرض الحسنه بپردازند و بتوانند وجه های به دست آورده را در تأمین انواع پروژه های خیر به کار ببرند و در موعد ذکر شده اصل بدهی را تسویه کنند.
- اوراق قرض الحسنه ای که شامل جایزه می شوند، ناشر در این میان موظف است تا علاوه بر تحویل وام به گیرندگان، جوایزی را هم به صورت نقدی یا غیر نقدی ما بین دارندگان این اوراق البته به صورت قرعه کشی اهدا کند و نمونه آشکار آن در کشور هایی همچون مصر و سودان در حال انجام می باشد. وزارت پست این دو کشور برای تأمین امور مالی به منتشر نمودن اوراق حسنه پرداخته اند و هر زمانی که صاحبان اوراق تمایل داشته باشند می توانند به ناشر مراجعه و سرمایه شان را دریافت نمایند. به همین جهت به منظور افزایش انگیزه بین اشخاص اوراق دار برنامه ای را ترتیب داده و بین آنان قرعه کشی صورت می گیرد و کادو هایی به آن ها تعلق می گیرد تا بتوانند به هم نوعان و قشر ضعیف کمکی نمایند.

۳-۴- قلمرو و اوراق قرض الحسنه

اوراق قرض الحسنه حداقل در سه زمینه با عملکردی موفق و کارآمد همراه است:
۱- تامین مالی طرح‌های عام‌المنفعه: دولت‌ها، سازمان‌ها و مؤسسات خیریه می‌توانند بخشی از طرح‌های عام‌المنفعه را از طریق انتشار اوراق قرض الحسنه تامین مالی کرده و سپس به تدریج از محل بودجه سالانه یا درآمد همان طرح‌ها یا انتشار اوراق قرض الحسنه جدید اوراق سررسید شده را تسویه کنند.

۲- تامین سرمایه اشتغال اقشار کم‌درآمد: افراد زیادی در جوامع اسلامی هستند که اگر سرمایه اندکی به صورت قرض بدون بهره در اختیارشان قرار داده شود، می‌توانند وارد فعالیت اقتصادی شده و به تدریج اقساط بدهی‌شان را بپردازند. دولت‌ها، بانک‌های توسعه و مؤسسات خیریه می‌توانند با انتشار اوراق قرض الحسنه و جذب منابع پولی افراد خیر، چنین فرصتی را فراهم کنند.

۳- اعطای قرض الحسنه جهت نیازهای ضروری: افراد زیادی به دلایل متفاوت نیازهای موردی و مقطعی پیدا می‌کنند؛ به طوری که اگر مبلغ معینی به صورت قرض بدون بهره در اختیار آنان گذاشته شود، می‌توانند حواجی خویش را برآورده کنند. سپس از محل درآمد خود، به تدریج بدهی خود را بپردازند، دولت‌ها، بانک‌های توسعه و مؤسسات خیریه می‌توانند با انتشار اوراق قرض الحسنه و جمع‌آوری وجوه نیکوکاران چنین بستری را مهیا کنند.

۴-۴- آثار اقتصادی اوراق قرض الحسنه

اوراق قرض الحسنه افزون بر بعد فقهی، از جهت معیارهای اقتصادی خرد و کلان قابل مطالعه هستند.

الف) معیارهای اقتصاد خرد

یک. اوراق قرض الحسنه به ویژه نوع بدون جایزه آن، براساس قرارداد قرض بدون بهره طراحی می‌شوند در نتیجه از نوع ابزارهای مالی غیر انتفاعی خواهند بود، بنابراین می‌توانند با اهداف و سلیقه‌های گروهی از افراد خیر همسو بوده و بازار داشته باشند. به این بیان که بانک‌ها، دولت و مؤسسه‌های خیریه می‌توانند با شناسایی ظرفیت‌های خیرخواهانه مردم از یک سو و شناسایی طرح‌های عام‌المنفعه مردم پسند از سوی دیگر، زمینه استفاده از منابع مازاد مردم در اهداف خیرخواهانه را فراهم نمایند.

دو. این اوراق اگر در حد کشش بازار منتشر شوند، یعنی متناسب با سهم معاملات خیرخواهانه از اقتصاد باشند، قدرت نقد شوندگی لازم را خواهند داشت و هرچه به سررسید نزدیک تر شوند درجه نقدینگی آنها بیشتر می‌شود.

ب) معیارهای اقتصاد کلان

یک. اوراق قرض الحسنه می‌توانند ابزار مناسبی برای جذب نقدینگی مازاد مردم خیر و هدایت آنها به سمت احداث طرح‌ها و پروژه‌های عام‌المنفعه یا تامین سرمایه لازم جهت اشتغال اقشار آسیب پذیر جامعه باشند، بنابر این اوراق قرض الحسنه می‌توانند ابزاری مناسب برای رشد و توسعه اقتصادی محسوب شوند.
دو. اوراق قرض الحسنه به جهت بدون بهره بودن آنها و کاربردشان در طرح‌های عام‌المنفعه، تامین سرمایه اشتغال اقشار آسیب پذیر و تامین مالی نیازهای ضروری آنان، تأثیر قابل توجهی روی عدالت توزیعی جامعه می‌گذارد و هرچه سهم این اوراق بیشتر شود انتظار می‌رود فاصله طبقاتی در جامعه کمتر شود.
سه. اوراق قرض الحسنه می‌توانند در مواقع نیاز ابزاری برای تامین مالی دولت در اجرای طرح‌های عام‌المنفعه به کار روند.

بنابراین می توانند به عنوان ابزاری برای سیاست مالی محسوب شوند، البته به جهت غیر انتفاعی بودن آنها قلمرو محدودی خواهند داشت.

چهار. به جهت غیر انتفاعی بودن اوراق قرض الحسنه و خرید و فروش آنها براساس قیمت های اسمی، زمینه برای ورود و خروج بانک مرکزی به بازار ثانوی این اوراق جهت انجام سیاست پولی وجود ندارد. در مجموع می توان گفت اوراق قرض الحسنه در حد گرایش های خیرخواهانه افراد جامعه می تواند ابزار مناسبی برای فعال کردن بازار اوراق بهادار محسوب شود و هرچه گرایش های خیرخواهانه مردم افزایش پیدا کند انتظار می رود زمینه برای انتشار اوراق قرض الحسنه افزایش پیدا کند.

جمع بندی و نتیجه گیری

سرمایه و نحوه تامین آن یکی از مباحث بنیادین در اقتصاد هر کشور محسوب می شود و یکی از راه های تامین مالی تبدیل به اوراق بهادار کردن دارایی هاست. در نظام بانکداری اسلامی به دلایل شرعی و قانونی استفاده از اوراق قرضه ممنوع می باشد، لذا بایستی جایگزین هایی برای آن یافت. در این زمینه مطالعاتی انجام شده، که این مطالعات نهایتاً منجر به ابداع ابزارهایی نظیر اوراق قرض الحسنه، اوراق وقف و ... شده است.

اوراق قرضه الحسنه هم از جمله ابزارهای جدید بانکداری اسلامی است که با توجه به اثرات اقتصادی و مزایای که برای آن قابل طرح است، می تواند در آینده توجهات بسیاری را معطوف به خود نماید. در عین حال، با توجه به شرایط اقتصادی موجود در کشور که منابع مالی کافی برای تکافوی متقاضیان تسهیلات قرض الحسنه وجود ندارد و از سوی دیگر گسترش و تعمیق فرهنگ قرض الحسنه در کشور و این که احیای آن امری مهم برای نظام بانکداری اسلامی محسوب می شود؛ لذا بایستی جهت رفع مشکل کمبود نقدینگی چاره ای اندیشید. به نظر می رسد روند قبلی بانک های قرض الحسنه هم در تجهیز و تخصیص منابع، روندی معیوب باشد. ابداع ابزارهای نوین تامین مالی اسلامی (اوراق قرض الحسنه) که بتواند حرکت نظام بانکداری کشور را بیش از پیش به سمت تحقق نظام بانکداری آرمانی که همان بانکداری بدون رباست، پیش ببرد، یکی از راهکارهای اساسی به شمار می رود. ابزارهای جدید و متنوع می تواند سلاقی مختلف را پوشش داده و امکان تجهیز بیش تر منابع را از طریق مشارکت آحاد جامعه اسلامی در امر نیک قرض الحسنه مهیا نمود.

اثرات مثبت قرض الحسنه بر متغیرهای مهم اقتصادی که این اثرات قابل تعمیم برای اوراق قرض الحسنه نیز می باشد، بسیار حایز اهمیت است. از جمله اینکه گروهی از اغنیا بخشی از درآمدشان را به امر قرض الحسنه اختصاص می دهند، لذا با کاهش عمودی فاصله طبقاتی موجبات انتقال درآمد به طبقه کم درآمد فراهم خواهد شد.

منابع

۱. سازمان اقتصاد اسلامی ایران (۱۳۶۴). صندوق های قرض الحسنه در ایران، تهران.
۲. موسویان، سید عباس (۱۳۸۶). بازار سرمایه اسلامی، تهران: پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی.
۳. موسویان، سید عباس (۱۳۸۹). اوراق قرض الحسنه؛ ابزار مالی جدید برای گسترش فرهنگ قرض الحسنه، مجموعه مقالات گفتارهایی درباره اوراق بهادار اسلامی (صکوک)، ویراستاری توسط مجتبی کاوند، انتشارات دانشگاه امام صادق (ع)
۴. فرجی، شهرزاد و سمانه واشقانی فراهانی (۱۳۹۰). ابزارهای نوین تامین مالی کاربرد اوراق قرض الحسنه، مراتبه، اجاره و استصناع در سیستم بانکی، اداره تحقیقات و کنترل ریسک بانک سپه
۵. فرجی، شهرزاد، رفیعی، پریسا (۱۳۸۹). بررسی فرآیند انتشار اوراق رهنی و چگونگی بکارگیری آن، راهکاری نوین به منظور تامین نقدینگی بانکها. بیست و یکمین همایش بانکداری اسلامی، تهران: موسسه عالی آموزش بانکداری ایران.
۶. گلستانی، مهدی (۱۳۸۹). اوراق (صکوک) اجاره ابزاری نوین برای تامین مالی شرکتهای لیزینگ، مجله اقتصادی - ماهنامه بررسی مسایل و سیاستهای اقتصادی، شماره های 9 و 1
۷. هادوی نیا، علی اصغر (۱۳۸۰). اوراق قرض الحسنه، اقتصاد اسلامی، شماره ۴